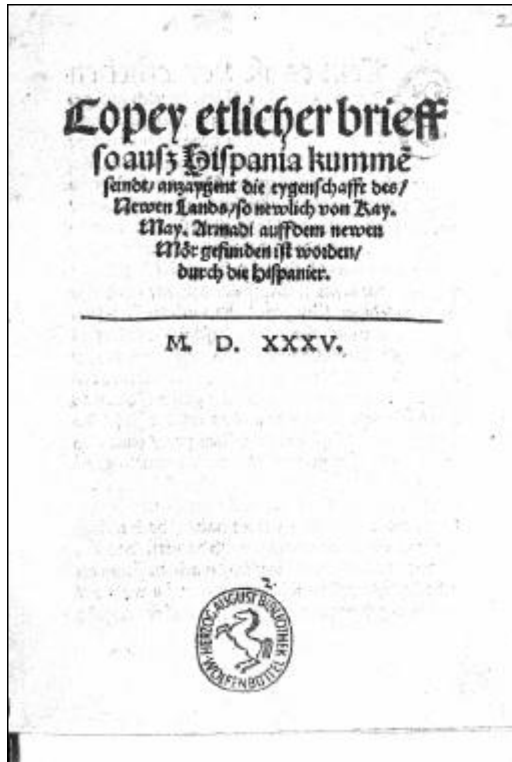

Copey etlicher brieff so auß Hispania kummē seindt/ anzaygent die eygenschafft des/ Newen Lands/ so newlich von Kay. May. Armadi auff dem newen Mör gefunden ist worden/ durch die Hispanier.

M. D. XXXV.

ANONYMUS

COPEY ETLICHER BRIEFF SO AUß HISPANIA KUMMEN SEINDT

AFSCHRIFT VAN ENKELE BRIEVEN DIE UIT SPANJE ZIJN GEKOMEN

1 5 3 5

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

17 mei 2018

INHOUDSOPGAVE

BRONVERMELDING

Neurenberg, 1535

http://www.zvdd.de/dms/load/met/?PPN=oai%3Adiglib.hab.de%3Appn_331660407

http://diglib.hab.de/drucke/218-11-quod-2/start.htm

Herzog August Bibliotheek

HET OMSLAG

Afschrift van enkele brieven
die uit Spanje gekomen
zijn, aanduidend de eigenschappen van het
nieuwe land, dat onlangs door de Armada
van de keizerlijke majesteit op de nieuwe
zee gevonden is geworden,
door de Spanjaarden.

1535.

INLEIDING VAN DE VERTALER

Het betreft een zeer beknopt verslag, waarvan de structuur onduidelijk is. De tekst begint abrupt, en er is geen onderscheid naar brief, aanhef en ondertekening.

Ruud Muschter

DE TEKST

Ook is enkele jaren geleden op het bevel van de keizerlijke majesteit uit Spanje een Spaanse heer uitgevaren, Francisco Pizarro[1] genaamd, gekomen met zeer veel schepen en volk, die wel drieduizend van onze mijlen naar het oosten zijn gevaren. Aldus varend, zijn zij aangekomen bij een groot eiland dat wel zestig van onze mijlen lang is geweest, en Nicaragua[2] genoemd werd. En vanwege de ondiepte die er bij het land was, hebben zij al het volk, geschut, de paarden en het proviand op het land moeten zetten. En aldus zijn zij met het lege schip rondom het eiland gevaren. Het volk echter en het geschut en de paarden zijn midden door het land getrokken, doch dit niet met geringe moeite en arbeid. Doch aldaar hebben zij mens noch vee gezien, dan alleen toen zij aan het einde van het eiland zijn gekomen. Toen zij wederom in het schip hebben willen gaan, zijn er vele runderen[3] zo groot als grote schapen uit het water gesprongen, welke runderen hier te lande krokodillen worden genoemd. Aanvankelijk hebben ze ons volk veel schade gedaan, doch uiteindelijk heeft het volk een vondst bedacht, en daarmede hebben zij het ongedierte verdreven. Zij maakten zich namelijk vele kogels. Wanneer deze hun werden voorgeworpen en ze die opgevreten hadden, zijn ze wederom van meet af aan het water ingelopen en naar de bodem gezonken. Zo is het volk dus van hen verlost geworden. Daarop is het volk wederom in het schip gegaan en naar het oosten gevaren, net zolang tot zij wederom een land en eiland gevonden hebben, zeer ver van Nicaragua gelegen, Peru genaamd, alwaar zij, zodra zij dat land bereikt hadden, vierduizend ruiters[4] te paard, allen buksen en haakbussen voerend, hebben uitgezonden; en nog tienduizend voet-

[1] “Francisco de Pysaria”.
[2] “Nycoarchua”.
[3] “[onleesbaar]deren”. Mogelijk ‘rederen’.
[4] “raysigen”.

knechten plus talrijk veldgeschut, te weten falkonetten[5], plus vijf licht geschutten. Toen deze ruiters op het land waren, zijn zij begonnen met alles wat zij konden bekomen te plunderen en te roven. Dat deden zij zo omvangrijk, dat het geschreeuw de koning van het land bereikte, genaamd Casicke, die daarop zo'n tienduizend mannen stuurde, die hij allen tegen het volk van de keizerlijke majesteit zond. Ons volk vernam dat en heeft zich in slagorde opgesteld. En toen dat volk dat door de koning gezonden was, optrok, zijn zij allen ter aarde gevallen en spoedig daarop wederom opgestaan. Zij begonnen hard te lopen met zo'n gestommel en geschreeuw, dat er veel over te schrijven zou zijn, en dit alles tegen ons volk. Ons volk echter is blijven staan en heeft hen naderbij laten rennen, totdat men hen met de geschutten heeft kunnen bereiken. En daarop heeft men al het geschut, groot en klein, op hen laten afgaan. Zodanig, dat zij stapelsgewijze dood gevonden zijn. En wat er over was, hebben onze ruiters achternagezeten en doodgeslagen. Opgemerkt moet worden, dat dit volk merendeels naakt was en niets anders aan had dan schaapsvellen, en geen ander geweer droeg dan kolven en slingers.

Toen hun koning dit vernam, was hij zeer verwonderd en ontsteld over de ruiterpaarden en het geschut, want in dat land zijn er geen paarden en rijden allen op schapen, allemaal groot en met lange halzen, die ook een rug hebben als de bokken waarop zij per dag rond de acht van onze mijlen rijden.

Zo heeft bovenvermelde koning ander volk uitgerust en is hij ook persoonlijk mee op getrokken tegen ons volk, waar hij ook in zulke schermutselingen gevangen, en al zijn volk doodgeslagen is geworden. Vervolgens is ons volk opgetrokken naar de koninklijke stad en heeft het die ingenomen, welke genaamd is Panania. En al het volk daarin is doodgeslagen. Daarna zijn zij het koninklijk paleis of de behuizing ingetrokken, alwaar zij groot goed hebben gevonden aan goud en zilver, en als voornaamste talrijke stukken waarover hierna verteld wordt.

[5] Soort licht kanon.

Ten eerste hebben zij een gans gouden man veroverd, ter grootte van de koning, die ook in zijn hand een gans gouden scepter houdt, die veel waard is. Verder hebben zij veroverd tachtig tonnen van louter gedegen goud, en net zoveel zilver waarop telkens de beeltenis van de koning was gemaakt. Onder deze tonnen waren er sommige die een maat hadden van tachtig van ons kwart[6]; sommige zeventig kwart; en sommige zestig. Zodat vier sterke mannen, toen men met deze goederen in Spanje aankwam, genoeg te dragen hadden aan de grootste ton, eentje uit de schepen. Ook veroverden zij achtenveertig grote

vil Sylber/auff welchem was alwegē des Künigs
bildnus gemacht/ vnder solchen thunnen/ waren
etliche/die hieltten die maß von achtzig vnser vier=
teyl/etlich sybentzig vierteyl/ vnnd etliche Sechtzig

kannen van louter goud, en zeer veel zilveren kannen. Verder veel gouden en zilveren bladen[7], die hier pijlen[8] genoemd worden. Verder twee gouden kisten, samen met hun gouden hamers[9] en pijpen. Verder veroverden zij vierentwintig kisten, alle met goud en zilver geladen, en alles bewerkt, zodat op zijn minst acht man aan één kist genoeg uit het schip te dragen hadden. En bovendien heeft de koning Casicke hun vier miljoen[10] wegend aan geld geschonken, die in Spanje getoetst zijn geworden met als waarde veertien gouden realen aan gewicht, hetgeen naar ons geld op tenminste dertig florijnen aan goud maakt. Genoemd goed heeft bovenvermelde heer Francisco Pizarro samen met mannen en vrouwen en ook Indiaanse schapen van Peru via Nicaragua met twee schepen naar St.-Lucas gezonden, dat in het hoge Spanje ligt, bij Hispaly, waar ze in maart van het vierendertigste jaar zijn aangekomen. En

[6] Onduidelijk.
[7] “pletlin”.
[8] “schifften”. Onduidelijk.
[9] “schlegen”.
[10] “viertzighundert Tausent”, ‘veertighonderdduizend’.

met deze twee schepen zijn tien buksschutters gekomen, die het land hebben helpen gewinnen, onder wie eentje voor zijn deel wel dertigduizend aan gewicht van het bovenvermelde geld heeft veroverd, en de andere wel veertienduizend aan geld-gewicht, en daarenboven een fraaie “Praunen”[11], geschat op tienduizend aan geldgewicht. De andere tachtig echter zijn bij elkander gerekend wel tachtigduizend aan gewicht, zodat zij allen voor hun levensdagen rijk zijn. En al zulk beschreven goed ligt bij St.-Lucas in Andalusië, ten huize van zijne keizerlijke majesteit. En het goud is beter wellicht.[12] Engels[13] tien maakt één lot, en twaalf maken één Engelse. En bovengenoemde heer Francisco heeft zijne keizerlijke majesteit aangezegd dat hij meer schepen en volk begeert, alsook paarden, buksen en geschut, samen met hun toebehoren. Hij wil de keizerlijke majesteit genoeg goud en goed sturen, en hij is ook aldaar in het land gebleven met het andere volk en de schepen, samen met veel volk en goed. Met name een gouden stoel die ontelbaar goeds waard is, die hij niet met de twee schepen heeft willen wagen.

Ook heeft het land kleine of korte manspersonen, zodat een man een meisje van onze contreien nauwelijks tot aan de knie zou reiken. Ze hebben een breed aangezicht, een gele kleur, en hun haar valt net als bij een paard. Zij hebben een lieflijke spraak en hebben mooie vrouwen, langer gebouwd dan de mannen. En men kan daar goed goud en zilver bewerken. Het is ook een goed land met specerijen, koren en wildbraad; en hazen en veldhoenders en andere etenswaar waren er genoegzaam. Aldaar is er in het land ook een machtig heer, die zij ook keizer noemen, genaamd Cazoo, die zeshonderdtwintig koninkrijken onder zich heeft, hetgeen het minste is wat zij ingenomen hebben. Daarenboven hebben zich drie koningen aan deze heer

---

[11] Onduidelijk.

[12] “ist besser wellicher Englisch”. Onduidelijk, ook omdat de zin zonder markering verder loopt.

[13] Onduidelijk.

Francisco overgegeven, en beloofd de keizer te dienen en te huldigen. Derhalve heeft bovenvermelde heer Francisco meer schepen en volk nodig om het land te behouden, en hij hoopt dat land, samen met zijn keizer, met Gods hulp onderdanig te maken en tot het christelijke geloof te brengen. En aldaar geldt een paard twintigduizend aan gewicht in goud, en een vat wijn ook zoveel. En een rapier of zwaard zestig aan gewicht; een Spaans rapier twintig aan gewicht; een paar schoenen zes aan gewicht in goud; en veel meer dat teveel is om te vertellen. Een dergelijk bericht is vanuit de Spaanse taal in het Frans omgezet geworden, en daarna in het Nederlands en de Hoog-duitse taal. Deze twee schepen heeft een geloofwaardig man, genaamd meester Adolf Ray, secretaris van de majesteit in Spanje zien uitladen.